

Sygn. akt *I ACa 680/18*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący-Sędzia: Mikołaj Tomaszewski

Sędziowie: Mariola Głowacka

Piotr Górecki /spr./

Protokolant: st.sekr.sąd. Agnieszka Paulus

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2019 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. J.**

przeciwko (...)sp. z o.o. z siedzibą w Z.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 24 kwietnia 2018 r. sygn. akt I C 462/17

1. apelację oddala;
2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Piotr Górecki Mikołaj Tomaszewski Mariola Głowacka

--	--	--

Sygn. akt I ACa 680/18

UZASADNIENIE

Powódka A. J. wniosła przeciwko pozwanej (...)sp. z o.o, w Z. o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, aby sąd nakazał pozwanej zapłatę powódce kwotę 378.443,83 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22 maja 2017 r. do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze nakazem zapłaty z dnia 30 października 2017 r, wydanym w postępowaniu upominawczym w sprawie nakazał pozwanej, aby w ciągu dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłaty zapłaciła

powódce kwotę 378.443,83 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22 maja 2017 r. do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania (sygn. akt 1 Nc 247/17).

Pozwana wniosła sprzeciw od powyższego nakazu zapłaty domagając się oddalenia powództwa oraz zasądzenia kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze wyrokiem z dnia 24 kwietnia 2018 r. uwzględnił powództwo i orzekł o kosztach procesu (sygn. akt IC 462/17).

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

Powódka od połowy 2016 r. posiadała konto na portalu (...) gdzie dokonywała transakcji wymiany walut. Transakcje przeprowadzała z różną częstotliwością, czasami kilka w ciągu dnia, czasami z tygodniowymi przerwami. Na korzystanie z usług oferowanych przez stronę pozwaną, powódka zdecydowała się, ze względu na oszczędności przy bankowych kursach wymiany walut, gdyż swoją aktywność życiową dzieli między (...). Na swoim koncie walutowym posiadała też środki pieniężne zgromadzone w walutach ww. państw.

Pozwana spółka jest właścicielem portalu (...) na którym świadczy usługi drogą elektroniczną w zakresie wymiany walut. Zasady korzystania przez użytkowników z usług świadczonych przez stronę pozwaną za pośrednictwem Portalu (...) określa Regulamin Portalu (...)

Zgodnie z regulaminem, umowa o świadczeniu usług drogą elektroniczną zostaje zawarta z (...) po dokonaniu pełnej rejestracji użytkownika i zastosowaniu przez (...) środków bezpieczeństwa (§ 1 ust. 3). Czas pracy, w jakim usługi są realizowane przez (...) obejmuje każdy dzień roboczy, od godziny 9:00-16:30 (czas pracy portalu(...))- (§ 1 pkt 6), zaś dzień transakcji w rozumieniu § 13 regulaminu, to dzień wskazany przez użytkownika w ramach umowy stałego zlecenia, w którym (...) zobowiązuje się dostarczyć zakupioną walutę (§ 1 pkt 8). Z kolei kurs walutowy jest to obowiązujący w portalu (...) kurs wymiany jednostek pieniężnych wyrażonych w walucie bazowej na jednostki pieniężne wyrażone w walucie niebazowej w chwili zlecenia realizacji transakcji przez użytkownika, według którego następuje realizacja transakcji (§ 1 pkt 13). W regulaminie zastrzeżono, iż w zakresie niezbędnym do wykonania przez (...) obowiązków wynikających z przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (...) jest uprawniony do (§ 4 ust. 1): podejmowania czynności w celu identyfikacji użytkownika (lit. a), bieżącego monitorowania stosunków gospodarczych z użytkownikiem (lit. b), uzyskiwania informacji dotyczących celu i zamierzonego przez użytkownika charakteru stosunków gospodarczych (lit. c), wykonywania innych czynności, o których mowa w ww. ustawie (lit. d), ustalenia, że pierwsza transakcja została przeprowadzona przez użytkownika za pośrednictwem rachunku bankowego użytkownika (lit. e). W § 7 regulaminu zatytułowanym „Transakcje kupna, sprzedaży lub wymiany walut”, wskazano, że (...) świadczy usługi kupna, sprzedaży i wymiany tylko tych walut, które są wyszczególnione na elektronicznej tablicy kursów walut udostępnionej w portalu (...) Z chwilą wybrania opcji (...), Użytkownik składa oświadczenie woli w rozumieniu ustawy Kodeks cywilny, przyjmując ofertę zawarcia umowy zobowiązującej do kupna sprzedaży lub wymiany waluty niebazowej w ilości wskazanej przez użytkownika na warunkach zaproponowanych przez (...)(§ 7 ust. 8). Przyjęcie transakcji do realizacji przez pozwaną następuje z chwilą odnotowania przez elektroniczny system księgowy (...) (...) uznania rachunku płatniczego (...)kwotą transakcji (§ 7 ust. 13),

Pozwana spółka oferuje użytkownikom możliwość kupna, sprzedaży lub wymiany walut przy zastosowaniu portfela walutowego (§10 ust. 1), w ramach którego użytkownik może gromadzić środki pieniężne w celu (§ 10 ust. 4): zakupu, sprzedaży bądź wymiany walut, które odbywają się z wykorzystaniem portfela walutowego (lit. a), zakupu, sprzedaży bądź wymiany walut z wykorzystaniem środków zgromadzonych na portfelu walutowym (lit. b). Użytkownik może przy tym w każdym czasie zlecić (...) wypłatę całości lub części środków pieniężnych zgromadzonych na portfelu walutowym, wskazując odpowiedni rachunek rozliczeniowy (§ 10 ust. 6). W § 31 ust. 1 regulaminu zastrzeżono, iż zgodnie z przepisami ustawy o prawach konsumenta użytkownik nie ma prawa do odstąpienia od umowy zawartej z (...) (...) rozumianej jako zlecenie przez użytkownika kupna, sprzedaży bądź wymiany walut. Natomiast w § 33 ust. 2 regulaminu wskazano, że (...)ma prawo odmówić świadczenia usług na rzecz użytkownika (w tym

odstąpić od realizacji transakcji) w przypadkach: podania fałszywych danych osobowych przez użytkownika, podania niepełnych danych osobowych lub nieudostępnienie danych, gdy przetwarzanie tych danych jest niezbędne ze względu na funkcjonowanie systemu teleinformatycznego zapewniającego świadczenie usług, stwierdzenia przypadków niszczenia, uszkodzania, usuwania, zmieniania, lub utrudniania dostępu do danych zawartych w portalu (...) przez użytkownika bądź wystąpienia siły wyższej,

W dniu 19 maja 2017 r. powódka zauważyła na stronie portalu (...) znaczny wzrost kursu jena (...) zarówno kupna jak i sprzedaży. Także na innych portalach pozwana zaobserwowała podobne wahania jena (...) w związku z czym podjęła decyzję o sprzedaży posiadanych środków. Gdy kurs jena spadł powódka ponownie zakupiła (...) walutę, co powtórzyła kilkakrotnie. By móc kupować i następnie sprzedawać więcej jenów (...) sprzedała posiadane przez siebie oszczędności w dolarach, koronach szwedzkich i koronach norweskich, co związane było z dostrzeżoną przez nią okazją ze względu na wahające się kursy jena (...)

Powódka przed dokonaniem transakcji sprawdzała również kursy jena (...) na innych portalach i nie dostrzegła błędów czy też odwróconego kursu. Finalizowanie spornych transakcji odbywało się w różnych okresach, czasami raz na pół godziny, czasami raz na 5 minut. Przy dokonaniu zarówno spornych transakcji, jak i w innych walutach powódka wykorzystwała 14 kodów rabatowych. Sporne transakcje miały miejsce w piątek wieczorem, w związku z tym, że w weekend portal jest nieczynny. Powódka w poniedziałek rano 22 maja 2017 r. wykonała jeszcze kilka innych transakcji z (...) walutą oraz innych walut, po czym jej konto zostało zablokowane przez stronę pozwaną.

W dniu 19 maja 2017 r. powódka dokonała łącznie 108 transakcji zarówno kupna, jak i sprzedaży (...) waluty. W okresie od 19-22 maja 2017 r. powódka wykonała zaś łącznie około 146-150 transakcji.

Przed dokonaniem spornych transakcji powódka w dniach 4 kwietnia 2017 r. i 16 maja 2017 r. zarobiła w podobny sposób, w tym internetowym kantorze kwoty po około 8.000 zł, wykonując podobną ilość transakcji tj. około 100-150. Wówczas strona pozwana nie miała zastrzeżeń do tych transakcji.

Po zablokowaniu przez pozwaną konta powódki na portalu (...) kontaktowała się ona dwukrotnie z biurem obsługi klienta, jednakże nie otrzymała żadnych informacji dotyczących przyczyn zablokowania konta. Następnie M. S., będąca Kierownikiem D. (...) Klienta w mailu z dnia 22 maja 2017 r. przesłanym powódce załączyła pismo dotyczące dokonanych przez powódkę transakcji z dnia 19 maja 2017 r., w którym poinformowała ją o odstąpieniu od realizacji tych transakcji z powodu błędnego działania systemu kwotującego, prezentującego nierynkowe kursy dla waluty (...) w dniu 19 maja 2017 r. W kolejnym mailu powódka została poinformowana o odstąpieniu przez stronę pozwaną także od realizacji transakcji dokonanych w dniu 22 maja 2017 r., ze względu na ich powiązanie z transakcjami w walucie (...) zawartymi po nierynkowych cenach. Jednocześnie poinformowano powódkę, że anulowaniu podlegały wyłącznie transakcje w walucie (...), a jej profil na portalu został odblokowany. Nadto w ramach rekompensaty strona pozwana przyznała powódce 10 kodów rabatowych,

W wyniku tego powódka przeczytała regulamin, z którego wynikało, że zablokowanie konta mogło nastąpić z przyczyn podania nieprawidłowych danych lub ataku hakerskiego. Wobec tego sporządziła ona reklamację, którą wysłała mailem w dniu 24 maja 2017 r. Pozwana poinformowała powódkę o przyjęciu reklamacji, po czym w mailu z dnia 13 czerwca 2017 r., powiadomiła powódkę o nieuwzględnieniu reklamacji, ze względu na wadliwość danych dostarczonych przez podmiot referencyjny, w związku z czym widniejący na elektronicznej tablicy kurs walut był również niepoprawny. Jednocześnie pozwana stwierdziła, że powódka zauważyła tę okoliczność, i dokonała szeregu transakcji związanych z tą walutą. Jednocześnie pozwana skierowała do powódki oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli w postaci oferty transakcji z użyciem waluty (...), zważywszy na pozostawanie przez (...) pod wpływem błędu.

Wobec nieuwzględnienia reklamacji, powódka zwróciła się pismem z dnia 4 lipca 2017 r., doręczonym stronie pozwanej w dniu 6 lipca 2017 r., w którym wezwała do zapłaty kwoty 378.443,83 zł w terminie 7 dni od doręczenia wezwania. Jednocześnie w wezwaniu powódka podniosła, iż brak jest podstaw do skutecznego uchylenia się przez

pozwaną od skutków prawnych oświadczeń woli składanych powódce w dniu 19 maja 2017 r. w postaci ofert sprzedaży waluty obcej - jena (...) ((...)) - gdyż nie zostały spełnione przesłanki określone w art. 84 § 1 k.c.

W odpowiedzi na wezwanie do zapłaty pozwana w piśmie z dnia 21 lipca 2017 r. wskazała, iż uchylenie się od skutków prawnych z dnia 13 czerwca 2017 r. jest ważne, a powódka wiedziała lub z łatwością mogła się dowiedzieć o zaistniałym istotnym błędzie w treści oświadczenia woli.

Powódka na stronie głównej portalu (...) miała podgląd na tabelę kursów wszystkich dostępnych walut, jednakże po zalogowaniu i otworzeniu okna transakcji skupiała się na oknie transakcji, pomimo tego, iż jest możliwość spojrzenia na stronę główną i zauważenia aktualnego kursu, który jednak nie jest kursem dla realizowanej transakcji. Powódka przy realizacji transakcji mogła przy tym zweryfikować tylko jedną linię na wykresach tj. tę która aktualnie była realizowana, czyli albo kupno, albo sprzedaż. Powódka nie miała przy tym pewności czy w danej chwili kurs wzrośnie czy spadnie. Sprawdzenie kursu zajmuje powódce około 2 sekund, przy czym najmniejszy okres pomiędzy kolejnymi transakcjami wynosi 20 sekund. Powódka nigdy przy tym nie dokonywała transakcji przy wykorzystaniu dwóch urządzeń, gdzie na jednym dokonywałaby transakcji, a na drugim podglądała kursy walut. Nadto nie korzystała z zamieszczonego na portalu kalkulatora walutowego, gdyż zabierało to zbyt dużo czasu na techniczne wpisanie i analizowanie danych.

Pozwana otrzymuje dane o kursach walut od podmiotu zewnętrznego, którym jest B.. Następnie serwis strony pozwanej dokonuje automatycznie przepisania dostarczonych danych dotyczących kursu walut i podaje go do publicznej wiadomości. W momencie dokonywania przez klienta transakcji kupna, czy sprzedaży waluty, na kurs nakładana jest marża, której wysokość zależy od wysokości transakcji, po czym oferta uwzględniająca określony kurs jest przedstawiana klientowi, który ma 15 sekund na podjęcie decyzji. Wówczas klient na ekranie widzi tylko tę transakcję, którą chce dokonać. Na wysokość marży może natomiast wpłynąć ilość waluty, którą klient chce kupić albo sprzedać, a także przyznane kody rabatowe. Klient przed dokonaniem transakcji ma możliwość obserwowania jednocześnie kursów kupna i sprzedaży tej samej waluty, natomiast nie ma możliwości w jednej chwili i na jednym ekranie dokonywać kupna waluty i jednocześnie jej sprzedaży.

W chwili dokonywania przez powódkę spornych transakcji, pozwana nie dysponowała systemem zabezpieczeń przed odwróceniem kursów kupna oraz sprzedaży waluty, dostarczonych przez podmiot zewnętrzny. Po zaistniałej sytuacji pozwana wprowadziła mechanizm, chroniący przed zdarzeniami odwróconego kursu. Ponadto zmieniła regulamin, wprowadzając w § 17 ust. 8 możliwość odstąpienia od transakcji w przypadku, gdy kursy walut podane w systemie transakcyjnym mogą zawierać błędy w związku z brakiem możliwości zawierania transakcji o zadanych przez klienta parametrach na stosownym rynku finansowym, (...) wystąpieniem nadzwyczajnych wahań kursów (...). Zmiana regulaminu weszła w życie z dniem 22 grudnia 2017 r. Na stronie portalu(...)w zakładce „pytania i odpowiedzi” znajduje się informacja o braku możliwości anulowania transakcji.

Sąd Okręgowy stwierdził m. in., że pozwana prowadząca działalność gospodarczą działając na międzynarodowym rynku walutowym i świadcząca usługi sprzedaży, kupna i wymiany waluty winna wykazać się większą starannością przy wykonywaniu ciężących na niej obowiązków. Ma to szczególne znaczenie w świetle przepisu art. 355 § 2 k.c., zgodnie z którym poziom staranności wymaganej od przedsiębiorcy zajmującego się handlem środkami dewizowymi jest wyższy niż przeciętny poziom staranności przyjęty w obrocie gospodarczym.

Nie sposób uznać, aby zaistniały przesłanki uprawniające pozwaną do odstąpienia od umów sprzedaży jena(...). Przed wszystkim strona pozwana nie wykazała, aby powódka wiedziała o błędzie, bądź mogła go z łatwością zauważyć. Ponadto w obowiązującym w dniu zawarcia spornych transakcji regulaminie Portalu (...) pozwana nie była uprawniona do odmowy świadczenia usług na rzecz użytkownika, w tym również odstąpienia od realizacji transakcji, w sytuacji odwrócenia kursu. Takiej bowiem możliwości regulamin strony pozwanej wówczas nie przewidywał. Sąd I instancji stwierdził końcowo, iż strona pozwana składając powódce szereg ofert sprzedaży i kupna waluty (...) nie działała pod wpływem błędu, a co za tym idzie nie mogła skutecznie uchylić się od skutków prawnych złożonych oświadczeń woli.

Mając na uwadze brak skutecznego odstąpienia od szeregu umów sprzedaży zawartych przez pozwaną z powódką w dniach 19 i 22 maja 2017 r., sąd uwzględnił żądanie powódki w całości i na podstawie art. 535 § 1 k.c. w zw. z art. 471 k.c. zasądził na rzecz powódki 378 443,83 zł. O odsetkach ustawowych za opóźnienie sąd I instancji orzekł na podstawie art. 481 k.c. O kosztach procesu sąd ten orzekł na podstawie przepisu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Na wysokość należnych powódce kosztów procesu, składała się kwota 18.923 zł tytułem opłaty od pozwu oraz wynagrodzenie pełnomocnika będącego radcą prawnym w wysokości 10.800 zł, zgodnie z § 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, a także opłata od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Apelacje od powyższego rozstrzygnięcia wniosła pozwana spółka podnosząc następujące zarzuty odwoławcze:

1) naruszenie przepisu z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez błędne ustalenie, wbrew zasadom logicznego rozumowania oraz zebranemu w sprawie materiałowi dowodowemu, że:

- oferty kupna i sprzedaży jena (...) składane powódce w dniu 19 maja 2017 r. za pośrednictwem portalu (...) nie były obciążone błędem pomimo, iż ze złożonych do akt sprawy dokumentów, którym wiarygodności Sąd nie odmówił, wynika okoliczność przeciwna,

- powódka nie mogła z łatwością zauważyć odwrócenie kursu jena (...) w chwili dokonywania transakcji,

- powódka była przeciętnym konsumentem, nie mającym głębszej wiedzy o rynkach walut na świecie,

2) naruszenie przepisu art. 227 k.p.c. w zw. z art. 292 k.p.c., art. 217 § 2 k.p.c. i art. 207 § 6 k.p.c. „poprzez nieuzasadnione oddalenie wniosku pozwanego o dopuszczenie dowodu z oględzin działania profilu transakcyjnego wymiany walut na portalu (...) na okoliczność sposobu dokonywania transakcji i nabycia lub sprzedaży waluty przez użytkownika w czasie rzeczywistym, możliwości analizowania przez użytkownika kursów walut podczas dokonywania (..

3) naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie przepisu art. 84 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię, a w konsekwencji niezastosowanie, polegającą na przyjęciu, że:

a) zasada wyrażona w niniejszym przepisie doznaje odstępstwa, gdy na składającym oświadczenie woli spoczywa obowiązek starannego działania, w szczególności w relacji pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem,

b) fakt, iż powódka nie dostrzegła okoliczności odwrócenia kursów kupna/sprzedaży jena (...) wyklucza możliwość zastosowania instytucji przewidzianej w niniejszym przepisie.

Powołując się na powyższe zarzuty pozwana spółka wniosła o:

1) zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz

2) zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za obie instancje, według norm przepisanych, a ewentualnie

3) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na jej rzecz od pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie. Sąd odwoławczy podziela ustalenia faktyczne sądu I instancji i tym samym przyjmuje za własne. Wypada zatem w tym miejscu odnieść się do podniesionych zarzutów apelacyjnych.

Nie był zasadny zarzut naruszenia przepisu z art. 233 § 1 k.p.c. Zauważyć trzeba, że zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w tym przepisie, sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie „wszechstronnego rozważenia zebranego materiału”, a zatem, jak podkreśla się w orzecznictwie, z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności. Niewątpliwie tak rozumianej zasady swobodnej oceny dowodów i w związku z art. 227 k.p.c., sąd I instancji nie naruszył.

Pozwana nie wykazała, aby powódka „mogła z łatwością zauważyć odwrócenie kursu jena (...) w chwili dokonywania transakcji”. Nie bez racji sąd I instancji akcentował, że nie zaistniały w sprawie żadne okoliczności, które mogłyby podważać usprawiedliwione przekonanie powódki, co do rzetelności podawanych przez stronę pozwaną na jej portalu (...) wysokości kursu jena (...) Taką okolicznością nie jest bowiem zaproponowana jej przez stronę pozwaną oferta sprzedaży jena (...) po atrakcyjnym kursie, choćby nawet odbiegał on od rzeczywistej wartości rynkowej. Pozwana przy tym nie udowodniła rzeczywistej wartości rynkowej jena (...) na rynku walutowym w czasie zawierania spornych umów przez powódkę. Każda oferta sprzedaży/kupna waluty na portalu (...) jest zindywidualizowana dla każdego klienta, a dodatkowo klienci mogą korzystać z kuponów rabatowych, co jeszcze bardziej wpływa na zindywidualizowanie danej oferty. Tak więc ewentualne odwrócenie kursu, przy znacznych wahaniciach kursowych jena w dacie dokonania spornych transakcji, w żaden sposób nie uzasadnia twierdzenia pozwanej, że powódka, winna była powziąć wątpliwości i podejrzenia, co do działania pozwanej w błędzie i to tym bardziej, że już wcześniej dwukrotnie w podobny sposób zarobiła ona na różnicach kursów jena. Powódka przed przyjęciem oferty pozwanej spółki sprzedaży czy kupna waluty, nie była zobowiązana do sprawdzenia, czy zaoferowana jej cena transakcji jest obiektywnie prawidłowa. Bez większego znaczenia było to, czy powódka była, czy też nie była „przeciętnym konsumentem, nie mającym głębszej wiedzy o rynkach walut na świecie”.

Nie można podzielić podniesionego zarzutu w zakresie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. także z tego względu, że pozwana nie udowodniła, aby dostarczone przez podmiot referencyjny (firma (...)) dane o wysokości kursu jena (...)ego w dniu 19 maja 2017 r. były nieprawidłowe. Pozwana poprzestała jedynie na samych twierdzeniach. Skoro bowiem pozwana twierdziła, że dane o wysokości kursu jena (...) w dniu 19 maja 2017 r. dostarczone przez podmiot trzeci były niepoprawne, winna przedłożyć stosowne dowody z których wynikałoby jaki w rzeczywistości był kurs jena (...) na rynkach walutowych w tych dniach. Jak słusznie podniósł to Sąd Okręgowy, przedłożone przez pozwaną wykresy, wskazywały jedynie na wysokość kursu, jaki był udostępniany w dniu 19 maja 2017 r. użytkownikom portalu (...) w tym i powódce, a niejaka była rzeczywista wartość jena na rynku.

Nie był trafny zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 292 k.p.c., art. 217 § 2 k.p.c. i art. 207 § 6 k.p.c. „poprzez nieuzasadnione oddalenie wniosku pozwanego o dopuszczenie dowodu z oględzin działania profilu transakcyjnego wymiany walut na portalu (...) Stosownie do art. 503 § 1 k.p.c. w sprzeciwie od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym pozwana powinna m.in. przedstawić wszystkie możliwe i potrzebne na tym etapie postępowania twierdzenia i dowody. Zaniechanie tego obowiązku stwarza po stronie sądu uprawnienie do pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów. Tymczasem pozwana wniosek ten złożyła dopiero w piśmie procesowym z dnia (...) (...). (k. 172). Nie można też podzielić zapatrywania skarżącej, że kwestia na którą miał być przeprowadzony ów dowód powstała dopiero w toku procesu, skoro była ona istotna od samego początku procesu z punktu widzenia prawa materialnego, tj. art. 84 k.c. Mając na uwadze powyższe, sąd odwoławczy oddalił ponowny wniosek dowody pozwanej zawarty w apelacji o przeprowadzenie tego dowodu.

Nie zasługiwał na uwzględnienie także zarzut naruszenia art. 84 § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niezastosowanie polegający na przyjęciu, że zasada wyrażona w tym przepisie doznaje odstępstwa, gdy na składającym oświadczenie woli spoczywa obowiązek starannego działania oraz fakt, iż powódka nie dostrzegła okoliczności

odwrócenia kursów kupna/sprzedaży jena (...) wyklucza możliwość zastosowania instytucji przewidzianej w niniejszym przepisie.

Wypada w tym miejscu poczynić parę uwag ogólnych. Stosownie do przepisu art. 84 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć. Błąd może się przejawiać w mylnym przeświadczeniu o stanie faktycznym, które miało wpływ na dokonanie czynności prawnej. Kodeks cywilny nie definiuje błędu, lecz wskazuje, które z błędów w potocznym rozumieniu są uważane przez prawo za wadę oświadczenia woli, będącą podstawą do uchylenia się od skutków prawnych wadliwego oświadczenia. Zgodnie z orzecznictwem SN, błędem w rozumieniu językowym jest niezgodne z rzeczywistością wyobrażenie o czynności, przy czym niezgodność ta może dotyczyć zarówno faktów, jak i prawa (wyrok z dnia 21.02.1973 r, III CRN 415 / 72). Błąd musi być subiektywnie istotny, tj. stanowić przyczynę sprawczą danego oświadczenia woli. Ponadto cecha istotności błędu musi być zobiektywizowana. Zobiektywizowany charakter błędu wynika z odwołania się do przypuszczenia, jak by się w tej sytuacji zachował człowiek oceniający sprawę rozsądnie i nie działający pod wpływem błędu, to znaczy, czy złożyłby oświadczenie tej samej treści. Błąd jest obiektywnie istotny, gdy żaden rozsądny człowiek, znający prawdziwy stan rzeczy, nie złożyłby oświadczenia tej treści. Błąd w znaczeniu wady oświadczenia woli to błąd postrzegania, w odróżnieniu od błędu przewidywania i wnioskowania, które należąc do sfery motywacyjnej podejmowanej czynności prawnej tworzą motywację, pod wpływem której wyrażone zostało oświadczenie woli uznane następnie przez oświadczonego za błąd, gdy okazało się, że oświadczenie nie osiągnęło zamierzonego i przewidywanego celu. Skutkiem błędu co do treści czynności prawnej jest to, że można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie na przykład przy zawieraniu umowy "jak w przedmiotowej sprawie - uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć. W tym przypadku dla uchylenia się od skutków prawnych musi zatem zostać spełniona choć jedna z następujących przesłanek: 1) błąd został wywołany przez adresata oświadczenia, chociażby w sposób niezawiniony; 2) adresat o błędzie wiedział i nie poinformował o tym składającego oświadczenie albo 3) adresat mógł z łatwością błąd zauważyć. Istotna jest więc określona postawa adresata oświadczenia woli w stosunku do błędu osoby oświadczonej. Chodzi o pewnego rodzaju współdziałanie adresata oświadczenia woli w powstaniu wadliwości czynności prawnej. Współdziałanie to może mieć zarówno charakter czynny czyli błąd wywołał, jak i bierny czyli o błędzie wiedział i nie uczynił nic, by kontrahenta z błędu wyprowadzić. Ustalenie tej przesłanki nakazuje przeprowadzenie oceny zachowania adresata wadliwego oświadczenia woli. Przedmiotem analizy staje się jego postępowanie oraz stan wiedzy i świadomości, a także przyczynowość zachowania się adresata dla powstania błędu lub w nim utwierdzenia. Natomiast nie jest konieczne, aby działanie drugiej strony umowy było wyłączną przyczyną błędu. Wystarczy, aby zachowanie drugiej strony było współprzyczyną błędu (por.: wyrok SN z dnia 12.10.2000 r., sygn. akt.: IV CKN 144/2000).

Dodać można i to - na co trafnie uwagę zwrócił sąd I instancji - że pozwana zgodnie z § 33 ust. 2 regulaminu miała prawo odmówić świadczenia, w tym również odstąpić od realizacji transakcji jedynie w przypadku podania fałszywych lub niepełnych danych osobowych użytkownika, stwierdzenia przypadków niszczenia, uszkodzenia, usuwania, zmieniania, lub utrudniania dostępu do danych zawartych w portalu (...)przez użytkownika bądź wystąpienia siły wyższej. Poza tym oświadczenie o odstąpieniu od umowy winno zostać złożone na piśmie (art. 88 § 1 k.c.).

Z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika w zasadzie, że każdy błędzący może powołać się na błąd, również przez siebie zawiniony. Zasada ta doznaje jednak odstępstwa, jeżeli na składającym oświadczenie woli spoczywa obowiązek starannego działania (por. wyrok SN z 13.12.12, IV CSK 204/12, LEX 1288714 wydany na tle sprawy spadkowej). Wymiana walut O., może być wykonywana w oparciu o ustawę o swobodzie działalności gospodarczej. Z kolei podmiotom gospodarczym można i trzeba stawiać wysokie wymagania dotyczące staranności działania jakie obowiązują profesjonalistów w obrocie prawnym (zob.: wyrok SN z 25.07.2013 r. II CSK 613/12). Wynika to z art. 355 § 2 k.c. („Należyta staranność dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności gospodarczej określa

się przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności”). W przedmiotowej sprawie należy opowiedzieć się za stanowiskiem, że decydujące znaczenie dla powstania ewentualnego błędu prawnie doniosłego w czynności dwustronnej jaką stanowiła internetowa odpłatna wymiana walut, ma zachowanie podmiotu wprowadzającego w błąd, a więc pozwanej. Ta ostatnia jednak z uwagi na obowiązek starannego działania w obrocie prawnym, nie mogła skutecznie odstąpić od umowy.

Pozwana nie wykazała (art. 6 k.c.) w jaki sposób powódka mogłaby w krótkim czasie ustalić, że zaobserwowane przez nią na portalu strony pozwanej wahania kursu jena (...) w rzeczywistości były błędnymi kursami (odwróconymi) dostarczonymi przez podmiot zewnętrzny i że odbiegały one od wartości rynkowych. W konsekwencji pozwana, nie udowodniła,

iż powódka mogła z łatwością ten fakt zauważyć. Rację miał też sąd I instancji przyjmując, że nie można wymagać było od powódki, aby musiała weryfikować podane przez pozwaną kursy jena japońskiego i to tym bardziej, że zmienność kursów walut jest zjawiskiem powszechnym i ogólnie znanym. Poza tym jako konsument miała prawo działać w zaufaniu do pozwanej spółki, zajmującej się profesjonalnie obrotem wartościami dewizowymi.

Mając zatem na uwadze powyższe, sąd drugiej instancji apelację oddalił jako bezzasadną (art. 385 k.p.c.).

W pkt II wyroku sąd odwoławczy zasądził od pozwanej spółki na rzecz powódki 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (art. 98 k.p.c. i § 2 pkt 9 i § 10 ust, 1 pkt 2 oraz § 10 ust. 2 pkt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych).

Piotr Górecki Mikołaj Tomaszewski Mariola Głowacka